

KOBİ'LERİN FİNANSAL SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

FINANCIAL PROBLEMS OF SMES AND SOLUTION SUGGESTIONS

Murat KATI*, Burhan ERDOĞAN**

Özet: Ülkemiz ekonomisinin büyük bir bölümünü oluşturan Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler (KOBİ) günümüzde ekonomik büyümeyi sağlamak, istihdam olanaklarını artırmak ve rekabet ortamı sağlamak gibi önemli görevler üstlenmiştir. KOBİ'lerin ülke ekonomilerine çok önemli katkıları olmasına rağmen, bünyesinde barındırdığı bazı problemleri de vardır. Uzman personel eksikliği, sermaye yetersizlikleri, kurumsallaşmadan yoksun olunması ve yönetsel sorunlar bu sorunlardan bazılarıdır. Fakat bu sorunların en önemlilerinden biri finansman sorunlarıdır. Finansman konusunda yeterince destek alamayan ve kendi faaliyetleri ile bu finansmanı tam yaratamayan KOBİ'ler faaliyetlerini devam ettirme noktasında sıkıntılar yaşamaktadır. Bu doğrultuda yürütülen çalışmanın amacı Sivas ilinde faaliyet gösteren KOBİ'lerin finansal sorunlarını tespit etmek, bu sorunlara ilişkin işletme sahibi ve yöneticilerine çeşitli çözüm önerileri sunmaktır.

Anahtar Kelimeler: KOBİ, finansman, sermaye yetersizliği, yönetsel sorunlar.

Abstract: Small and Medium Sized Enterprises (SMEs), which make up a large part of our country's economy, have undertaken important tasks such as ensuring economic growth, increasing employment opportunities and providing a competitive environment. Although SMEs have very important contributions to the country's economy, they also have some problems. Lack of expert personnel, lack of capital, lack of institutionalization and administrative problems are some of these problems. But one of the most important of these problems is financial problems. SMEs, which cannot get enough support in terms of financing and cannot fully create this financing with their own activities, have difficulties in continuing their activities. The aim of the study carried out in this direction is to identify the financial problems of SMEs operating in Sivas and to offer various solutions to business owners and managers regarding these problems.

Keywords: SME, financing, capital inadequacy, administrative problems.

GİRİŞ

Çeşitli özellikleri sebebiyle KOBİ'ler hem ülkemiz hem de dünya ekonomisi içinde oldukça büyük bir yer kaplamaktadırlar. Gelişmekte olan ülke ekonomimizin %90'ından fazlasını oluşturan bu işletmeler finansal sistem içerisinde hayati bir misyonu yerine getirmektedirler. Bu yönleriyle KOBİ'lerin yaşaması mümkün olan bütün sorunların teşhis edilip en kısa sürede çözüm üretilmesi ülke kaynaklarının atıl kullanımının önlenmesi açısından çok önemlidir. Bu çalışma içerisinde ülkemizde faaliyet gösteren KOBİ'lerin yaşamış olduğu sorunlar ve bu sorunlara getirilebilecek çözümler ele alınmıştır.

* Dr. Dicle Kalkınma Ajansı, Mardin-Türkiye, murat.kati@dika.org.tr, Orcid ID:0000-0003-2335-3477, Sorumlu Yazar

** Öğr. Gör., Giresun Üniversitesi, Alucra Turan Bulutçu MYO, Giresun-Türkiye, burhan.erdogan@giresun.edu.tr, Orcid ID: 0000-0002-6171-0554

Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler

Kobi Tanımı ve Türkiye’de KOBİ tanımı

Türkiye’de ve dünya üzerinde uzlaşılmış bir KOBİ tanımı bulunmamaktadır. KOBİ tanımlarında akademisyenler, ilgili kuruluşlar ve ilgili kanunlar arasında görüş birliği oluşmamıştır. Küçük ve orta boy işletme için yapılan tanımlar incelendiğinde, KOBİ’lere hizmet veren her kurum ve kuruluşun farklı bir tanımdan hareket ettiği görülmektedir. Tanımların hem ülkeden ülkeye hem de ülke içinde kuruluştan kuruluşa farklılık gösterdiği görülmektedir. Bu nedenle de uygulamalarda KOBİ tanımlanmasında çeşitli farklılıklar görülebilmektedir (OECD, 2016).

Hem ülkemizde hem de Avrupa Birliği ya da diğer ülkeler incelendiğinde KOBİ tanımı yapılırken birtakım ölçütlerin esas alındığı görülmektedir. Bu ölçütler genel olarak işletmede çalışan personel sayısı, işletmenin yıllık cirosu ya da yıllık bilanço işlem tutarları şeklinde olduğu görülmektedir (Özdemir, Ersöz ve Sarıoğlu, 2006: 175-176).

24 Haziran 2018 günü 30458 nolu resmi gazetede yayımlanan yönetmeliğe göre; “İki yüz elli kişiden az yıllık çalışan istihdam eden ve yıllık net satış hasılatı veya mali bilançosundan herhangi biri yüz yirmi beş milyon Türk Lirasını aşmayan ve bu Yönetmelikte mikro işletme, küçük işletme ve orta büyüklükteki işletme olarak sınıflandırılan ekonomik birimleri veya girişimleri ifade etmektedir”(Resmi Gazete, 2018/30458).

KOBİ’lerin sınıflandırıldığı tanımlara göre;

- **Mikro işletme:** 10 kişiden az (1-9 arası) çalışan ve yıllık net satış hâsılatı ya da mali bilançosundan herhangi biri 3 milyon TL’yi aşmayan işletmelerdir.
- **Küçük işletme:** 50 kişiden az (10-49 arası) çalışan ve yıllık net satış hâsılatı veya mali bilançosundan herhangi biri 25 milyon TL’yi aşmayan işletmelerdir.
- **Orta büyüklükteki işletme:** 250 kişiden az (50-249 arası) çalışan ve yıllık net satış hâsılatı veya mali bilançosundan herhangi biri 125 milyon TL’yi aşmayan işletmelerdir.

Avrupa Birliği’nin KOBİ tanımı

Avrupa Birliği’nde (AB) 1970’li yıllara kadar çok fazla önemsenmeyen KOBİ’ler, 1973 yılı Petrol Krizi ile birlikte önemsenmeye başlanmıştır. Bu kriz döneminde KOBİ’lerin büyük firmalara göre ekonomideki değişime daha hızlı bir şekilde uyum sağlaması bu işletmeleri ön plana çıkarmıştır. Daha sonraki dönemde izlenen politikalarda KOBİ’lerin kurulması için yapılan teşvikler arttırılmıştır.

AB’de KOBİ’lerin potansiyelinin daha iyi anlaşılması 1980’li yıllarla beraber başlamış ve bunun üzerine KOBİ’lere yönelik çeşitli çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmalar kapsamında iş sağlığı ve güvenliği adına ilk eylem programı 1989’da uygulanmaya başlanmıştır. Bu programdan sonra 1993 yılında Maastricht Antlaşması ile çalışma koşulları Avrupa’da faaliyet gösteren işletmeler için daha spesifik hale getirilmiştir. İki binli yıllarla beraber ticaret anlayışında değişen koşullar bir takım değişiklikleri de beraberinde getirmiştir. Ve Avrupa’da KOBİ tanımlaması tam anlamıyla ana hatlarıyla belirlenmiştir. Buna göre KOBİ mikro, küçük ve orta ölçekli olmak üzere

üç farklı kategoriye ayrılmıştır. Bu tanımlamaya göre (European Commission, 2016/956541);

- **Mikro işletme:** Çalışan sayısı 10 kişiden az olan ve yıllık cirosu ya da yıllık bilanço toplamları 2 Milyon €'ya kadar olan işletmeleri ifade etmektedir.
- **Küçük işletme:** Çalışan sayısı 50'nin altında ve yıllık cirosu ya da yıllık bilanço toplamları 10 Milyon €'ya kadar olan işletmeleri ifade etmektedir.
- **Orta büyüklükteki işletme:** Çalışan sayısı 250'nin altında ve yıllık cirosu 50 Milyon €'ya kadar olan ya da yıllık bilanço toplamları 43 Milyon €'ya kadar olan işletmeleri ifade etmektedir.

ABD'de KOBİ tanımı

ABD'de uygulanan ekonomik sistemde KOBİ sınıflamasının daha farklı bir şekil aldığı görülmektedir. ABD'de sınıflandırma yapılırken firmaların ihracat yapısı yapıp yapmadıklarına göre değişkenlik olmakta ve bunun yanında çiftlik de bu sınıflandırma içerisinde yer aldığı gözlemlenmektedir (United-States-International-Trade-Commission, 2010: 3).

Tablo 1. ABD'de KOBİ Sınıflandırması

	İhraç Yapmayan Üretim ve Hizmet Sektörü İşletmeleri	İhraç Yapan İşletmeler		Çiftlikler
		Orta	Yüksek	
İşçi Sayısı	<500	<500	<500	<500
Gelir	N/A	≤ 7 Milyon Dolar	≤ 25 Milyon Dolar	≤ 250 Bin Dolar
Tanımlayan Kurum	SBA Advocacy	SBA/SBA Advocacy	SBA/ SBA Advocacy	USDA

Kaynak: United-States-International-Trade-Commission, 2010.

KOBİ'lerin Sorunları

Günümüzde KOBİ olarak ifade edilen işletmeler neredeyse tüm ülkeler açısından benzer olan birtakım sorunlar yaşamaktadırlar. KOBİ'lerin yaşadığı sorunlardan en önemli olarak ifade edilen finansman sorunları olarak karşımıza çıkmaktadır. KOBİ'ler yoğun yatırım ve fırsat dönemlerinde yaşamış olduğu finansal sıkıntılardan dolayı büyüyememe ve dünya ticaretinin rekabet şartlarına dayanamamaktadırlar. Finansal sorunlar yanında işletmenin dış çevresinden kaynaklanan politik, kültürel, ekonomik, lojistik ve AR-GE gibi faktörler tarafından da yoğun şekilde etkilenmektedirler. Bütün bu olumsuz faktörler bir araya geldiğinde KOBİ'lerin ekonomik sistem içinde hareket kabiliyetini azaltmakta ve yaşam sürelerini kısaltmaktadır (Yörük, 2006: 189).

KOBİ'lerin finansman sorunları

KOBİ'lerin finansman kaynağı esas itibarıyla özkaynaklar ve yabancı kaynaklar olmak üzere ikiye ayrılır. Özkaynaklar, işletme sahibinin ve ortaklarının işletmeye koymuş oldukları sermayeyi ifade eder. Yabancı kaynaklar ise, faiz karşılığında işletme dışı kişi ya da finansal kuruluşlardan sağlanan kaynaklardır. Girişimcinin özkaynaklar ve yabancı kaynaklar dışında finansman sağlamak için müracaat edebilecekleri modern finansman teknikleri ve çok sayıda kurumsal finansman destekleri söz konusudur.

Finansal açıdan KOBİ'lerin yaşadığı sorunları: öz sermaye yetersizliği, işletme sermayesi yetersizliği, kredi temininde yaşanan güçlükler, sermaye piyasasından fon elde etmekte yaşanan güçlükler ve finansal yönetimdeki yetersizlikler olarak sıralayabiliriz.

a. Öz sermaye yetersizliği

İşletmeler kurulurken birtakım kaynaklardan beslenerek kurulmaktadır. Bu kaynaklar işletmenin sahip ya da ortaklarından sağlanabileceği gibi üçüncü kişiler tarafından işletmeye verilen borçlar şeklinde de olabilmektedir. İşletmelerin kendi sahip ve ortaklarınca işletmeye koydukları her türlü para ve para ile ölçülebilen değer özsermaye olarak ifade edilmektedir. Günümüz işletmeleri kuruluş aşamasında rekabet şartlarında var olabilmek için yoğun sermaye ihtiyacı hissetmektedirler. Bu sermayeyi kendi kaynaklarınca sağlayamayan işletmeler yabancı kaynak kullanımına yönelmekte ve bu durumda da elde edilen bu kaynaklar için fazladan faiz ve benzeri ödemeler gerçekleştirmektedirler. İşletme kaynaklarının bu ve bu tür şekillerde işletme dışına çıkması KOBİ'lerin yatırımlarını yapmasında, kârdan yedek ayırmasında veya sahip ve ortaklarına kazanç sağlamasında sıkıntılar yaratmaktadır.

b. İşletme sermayesi yetersizliği

İşletme sermayesi, işletmenin kısa süreli, normal olarak bir hesap döneminde paraya çevrilebilir ekonomik değerlere yaptığı yatırımlardır. Sabit sermaye yatırımlarını tamamlamış bulunan küçük işletmeler, faaliyete geçebilmek için işletme sermayesine ihtiyaç duyarlar. Kısıtlı kaynakları bulunan bu tür işletmeler yatırım aşamasında daha çok sabit sermaye unsurları üzerine yoğunlaştıklarından, işletme sermayesi ihtiyacını ikinci planda düşünürler. Oysa işletmeler açısından acil bir ihtiyaç olan işletme sermayesine gerekli kaynak ayrılmadığı zaman bunu temin edebilmek için borçlanmaya başvurmak zorunda kalmaktadırlar (Yörük, 2009:29).

Enflasyonist ekonomilerde fiyatların sürekli hareketlilik göstermesi, yerli paranın alım gücünün zayıflaması ve birey ve kurumlarca alınan kredi maliyetlerinde meydana gelen artışlar tüm işletmeler üzerinde olumsuz etkiler yaratmaktadır. Özellikle bu tür sıkıntıların yaşandığı dönemlerde üretim girdilerinde meydana gelen yüksek artışlar işletmeleri oldukça zorlamakta ve üretim yapma fikrinden vazgeçmeye kadar götürmektedir. Özellikle belli bir sermaye ve kaynak yapısı ile faaliyet göstermeye çalışan KOBİ'ler bu tür sıkıntıların yaşandığı ortamlarda rekabet edememekte ve büyük ölçekli firmalar tarafından ticari hayatın dışına itilmektedir (İskender, 2009: 35).

c. Kredi temininde yaşanan güçlükler

Ülkemizde KOBİ sorunlarına baktığımızda en önemli sorunların başında finansman sorunlarının olduğunu görmekteyiz, iş yaşamına başlama kararı alan işletmelerde yoğun finansman ihtiyacının her zaman sağlandığını görmek mümkün olmamaktadır. Bu tür durumlarda işletmelerin özellikle banka kredileri olmak üzere değişik kaynaklardan finansman ihtiyacını karşılamaya çalıştıklarını görmekteyiz (Atay, 2015: 5).

Faaliyet hayatına yeni başlayan işletmeler dış kaynaklardan finansman sağlamaya çalıştıklarında birtakım sorunlarla da karşı karşıya kalmaktadırlar. Bu sorunların en başında da iş hayatında yeni olmalarından ötürü finansman sağlayan taraflarca tanınmama sorunu gelmektedir. Büyük ölçekli veya küresel ölçekte faaliyet gösteren firmalar

finansman ihtiyaçlarını çok çeşitli kaynaklardan ve uygun şartlarda sağlarken yeni kurulmuş işletmeler hem alternatif açısından hem de finansmanın geri ödeme şartlarının ağırlığı açısından zorlanmaktadır. Büyük işletmeler finansman kullandıklarında işletme kaynaklarını teminat göstererek daha kolay hareket edebilmekte ve daha az riske katlanmakta fakat küçük ölçekli işletmelerde yetersiz kaynaklardan dolayı işletme sahip ve ortaklarının mal varlıkları teminat olarak sunulmaktadır. Olası bir sorun (iflas vb.) durumunda da işletme sahipleri tüm varlıklarını kaybetme riski ile karşı karşıya kalmakta bu sorun da işletmenin yönetiminde olumsuzluklara yol açmaktadır (Yörük, 2009: 31).

d. Sermaye piyasasından fon elde etmekte yaşanan güçlükler

Ülkemiz işletmeleri araştırmalara göre genellikle birkaç kuşak varlık göstermekte ve ortalama ömürlerinin 25 yıl olduğunu göstermektedir. Kurulmuş olan aile işletmelerinin yalnızca %3'ünün ancak 4. kuşağa aktarılabilirdiği ifade edilmektedir. Çalışmalardan da anlaşılacağı üzere ülkemizde kurumsallaşma anlamında büyük bir problem yaşanmaktadır. Ülkemizde kurulan işletmelerin büyük bir bölümü ekonomik, politik, yönetim ve denetim gibi birtakım faktörlerin eksikliği sebebiyle varlıklarını sürdürmemektedir (Yaka, 2021: 39-40).

İşletmeler ihtiyaç duyduğu finansman kaynağını karşılamakta sermaye piyasalarından sıklıkla yararlanmaktadır. Ne var ki bu durum büyük ölçekli firmalar için olumlu bir durum olurken KOBİ'ler için aynı şekilde tezahür etmemektedir. Aile yapılarından kurtulamamış ve tam anlamıyla kurumsallığını tamamlayamamış şirketler bu tür imkanlardan aynı şekilde fayda sağlayamamaktadırlar (Kutlu ve Demirci, 2007: 6). Bu durumun başlıca nedenlerini şu şekilde sıralayabiliriz:

- KOBİ'lerin genellikle şahıs veya aile şirketleri oluşu ve yönetim hâkimiyetini kaybetme endişeleri,
- Halka açılmanın maliyeti,
- Şirketlerin çok küçük oluşları,
- KOBİ'lerin organizasyon yapıları ve muhasebe sistemleri,
- KOBİ'lerin kayıt dışı kalmak istemeleri.

e. Finansal yönetimdeki yetersizlikler

KOBİ'lerin finansal yönetimdeki yetersizlikleri arasında finansman bilgilerinin yetersiz olması ve modern finansman tekniklerinin izlenememesi en önemli sorunlardandır. Ayrıca çoğu KOBİ'de ayrı bir finansman bölümünün olmaması, yönetim/sahiplerinin finansman konusunda yetersiz olması ve finansman konusunda uzman kişilerin istihdam edilmemesi KOBİ'lerin finansal yönetimdeki sorunlarının devam etmesine yol açmaktadır (Kutlu ve Demirci, 2007: 6).

AMAÇ VE YÖNTEM

Bu çalışmanın amacı, Sivas ilinde faaliyet gösteren KOBİ'lerin finansal sorunlarını tespit etmek, bu sorunlara ilişkin işletme sahibi ve yöneticilerine çeşitli çözüm önerileri sunmaktır.

Araştırma, Sivas il merkezinde faaliyet gösteren 60 KOBİ'ye uygulanmıştır. Araştırmada veri toplamak amacıyla anket ve görüşme tekniklerinden yararlanılmıştır. Anket formunun oluşturulmasında Dönmez'in (2013), Karacaoğlu'nun (2007), Kaya'nın (2005) yüksek lisans tezlerinden ve Yörük'ün (2006) makalesinden yararlanılmıştır.

Anket formu iki bölümden oluşup, toplam 17 soru yer almaktadır. İlk bölümde; İşletmenin yapısı ile ilgili bilgileri belirlemeye yönelik; işletmenin kuruluş yılı, hukuki yapısı, personel sayısı ve yönetim ve organizasyon yapısını belirlemeye yönelik sorular yöneltilmiştir. İkinci bölümde ise finansman ile ilgili bilgileri belirlemeye yönelik; işletmenin finansal yapısı, karşılaşılan finansal sorunlar ve çözüm önerilerine yönelik bazı sorular yöneltilmiştir.

Araştırmanın anket formunda KOBİ'lerin finansal sorunları ve çözüm önerilerine yönelik sorulan sorularda 5'li likert yöntemi uygulanmıştır. (1: Çok Düşük, 2: Düşük, 3: Orta, 4: Yüksek, 5: Çok Yüksek) anlamına gelmektedir. Araştırma sonucunda elde edilen verilerin analizinde istatistik paket programından yararlanılmıştır.

BULGULAR

2.1. Betimleyici İstatistikler

Tablo 2. İşletmenin Kuruluş Yılı

Kuruluş Yılları	Frekans	Yüzde
2000 ve öncesi	15	25
2001-2010 arası	30	50
2011 ve sonrası	15	25

Tablo 2'de görüldüğü gibi araştırmaya katılan işletmelerin kuruluş yıllarına göre dağılımlarına bakıldığında; 15'inin 2000 ve öncesi, 30'unun 2001-2010 arası, 15'inin ise 2011 ve sonrasında kurulduğu görülmektedir. Yüzdeler dağılımlarına bakıldığında ise; %25'inin 2000 ve öncesi, %50'sinin 2001-2010 arası, %25'inin ise 2011 ve sonrasında kurulduğu görülmektedir. Bu da araştırmaya katılan işletmelerin büyük çoğunluğunun 2001-2010 yılları arasında kurulduğunu göstermektedir.

Tablo 3. İşletmenin Hukuki Yapısı

Hukuki Yapısı	Frekans	Yüzde
Aile Şirketi (Ferdî Mülkiyet)	41	68.3
Limited Şirket	18	30
Anonim Şirket	1	1.7

Tablo 3'te görüldüğü gibi araştırmaya katılan işletmelerin hukuki yapılarına göre dağılımlarına bakıldığında; 41'inin aile şirketi, 18'inin limited şirketi, 1'inin ise anonim şirket olduğu görülmektedir. Yüzdeler dağılımlarına bakıldığında ise; %68,3'ünün aile şirketi, %30'unun limited şirket, %1,7'sinin ise anonim şirket olduğu görülmektedir. Bu

da araştırmaya katılan işletmelerin büyük çoğunluğunun aile şirketi olduğunu göstermektedir.

Tablo 4. İşletmede Çalışan Personel Sayısı

Personel Sayısı	Frekans	Yüzde
1-5	10	16.7
6-10	35	58.3
11-15	14	23.3
16-20	1	1,7

Tablo 4'te görüldüğü gibi araştırmaya katılan işletmelerde çalışan personel sayısı dağılımlarına bakıldığında; 10'unun 1-5, 35'inin 6-10, 14'ünün 11-15, 1'inin ise 16-20 kişi aralığında personele sahip olduğunu göstermektedir. Yüzdeler dağılımlarına bakıldığında ise; %16,7'sinin 1-5, %58,3'ünün 6-10, %23,3'ünün 11-15, %1,7'sinin ise 16-20 kişi aralığında personele sahip olduğunu göstermektedir. Bu da araştırmaya katılan işletmelerin büyük çoğunluğunun 6-10 kişi aralığında personele sahip olduğunu göstermektedir.

Tablo 5. İşletme Sahibi veya Yöneticisi Aynı Kişi midir?

Durum	Frekans	Yüzde
Evet	52	86.7
Hayır	8	13.3

Tablo 5'te görüldüğü gibi araştırmaya katılan işletmelerin 52'sinin işletme sahibi ve yöneticisinin aynı kişi, 8'inin ise farklı kişiler olduğu görülmektedir. Yüzdeler dağılımlarına bakıldığında ise, %86,7'sinin işletme sahibi ve yöneticisinin aynı kişi, %13,3'ünün ise farklı kişi olduğunu göstermektedir. Bu da araştırmaya katılan işletmelerin büyük çoğunluğunun işletme sahibi ve yöneticilerinin aynı kişi olduğunu göstermektedir.

Tablo 6. İşletme Sahibi veya Yöneticisinin Eğitim Durumu Nedir?

Eğitim Durumu	Frekans	Yüzde
İlkokul	8	13,3
Ortaokul	23	38,3
Lise	28	46,7
Üniversite	1	1,7

Tablo 6'da görüldüğü gibi araştırmaya katılan işletmelerin işletme sahibi ve yöneticilerinin eğitim durumları açısından dağılımlarına bakıldığında, 8'inin ilkokul, 23'ünün ortaokul, 28'inin lise, 1'inin ise üniversite eğitim durumuna sahip olduğunu göstermektedir. Yüzdeler dağılımlarına bakıldığında ise; %13,3'ünün ilkokul, %38,3'ünün ortaokul, %46,7'sinin lise, %1,7'sinin ise üniversite eğitim durumuna sahip olduğu görülmektedir. Bu da araştırmaya katılan işletmelerin sahip veya yöneticilerinin eğitim durumlarının çoğunlukla Lise düzeyinde olduğunu göstermektedir.

İşletmenin finansman yapısını belirlemeye yönelik sorulara verilen cevaplar doğrultusunda;

Tablo 7. İşletmeyi Açarken Gerekli Sermayeyi Nereden Karşıladınız?

Durum	Frekans	Yüzde
Kendi öz kaynaklarımdan	51	85
Akraba/arkadaş borç	2	3.3
Ticari Kredi	3	5
Banka Kredisi	4	6.7

Tablo 7’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan işletmelerin işletmeyi açarken gerekli sermayeyi nereden karşıladıkları sorusuna verdikleri cevaplara bakıldığında; 51’inin kendi öz kaynaklarından, 2’sinin akraba ve arkadaşlarından borç alarak, 3’ünün ticari kredi kullanarak, 4’ünün ise banka kredisi kullanarak sermayelerini oluşturduklarını göstermektedir. Yüzdeler dağılımlarına bakıldığında ise; %85’inin kendi öz kaynaklarından, %3.3’ünün akraba ve arkadaşlarından borç alarak, %5’inin ticari kredi kullanarak, %6,7’sinin ise banka kredisi kullanarak sermayelerini oluşturduklarını göstermektedir. Bu da araştırmaya katılan işletmelerin büyük çoğunluğunun işletmelerini açarken sermayelerini kendi öz kaynaklarından faydalanarak oluşturduklarını göstermektedir.

Tablo 8. İşletmeniz Kredi Kullanıyor mu?

Durum	Frekans	Yüzde
Evet	22	36.7
Hayır	38	63.3

Tablo 8’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan işletmelerin kredi kullanmaları açısından dağılımlarına bakıldığında; 22’sinin kredi kullandığını, 38’inin kredi kullanmadığını göstermektedir. Yüzdeler dağılımlarına bakıldığında ise; %36,7’sinin kredi kullandığı, %63,3’ünün ise kredi kullanmadığı görülmektedir. Bu da araştırmaya katılan işletmelerin büyük çoğunluğunun kredi kullanmadığını göstermektedir.

Tablo 9. İşletmenizin Kredi Kullanmama Nedeni Nedir? (Önemlilik derecesine göre)

Kredi Kullanmama Nedeni	1	2	3	4	5	Ort.
Öz sermayemiz yeterlidir.	--	--	--	11 (28.9)	27 (71.1)	4.71
Kredi faizi yüksektir.	--	--	--	8 (21.1)	30 (78.9)	4.78
Teminat şartları ağırdır.	--	--	--	17 (44.7)	21 (55.3)	4.55
Kredinin vadesi azdır.	--	--	10 (26.3)	20 (52.6)	8 (21.1)	3.94
Kredi veren kuruluş azdır.	--	4 (10.5)	20 (52.6)	11 (28.9)	3 (7.9)	3.34

Tablo 9’da görüldüğü gibi araştırmaya katılan işletmelerin kredi kullanmama nedenleri açısından dağılımlarına bakıldığında; işletmelerin büyük çoğunluğunun kredi faizinin yüksek olduğundan kredi kullanmadığı görülmektedir.

Tablo 10. Kredi Kullanıyorsanız Tercih Ettiğiniz Kredi Vadeleri Ne Kadardır?

Kredi Vadeleri	Frekans	Yüzde
Orta	6	27.3
Uzun	16	72.7

Tablo 10’da görüldüğü gibi araştırmaya katılan işletmelerden kredi kullanan işletmelerin tercih ettiği kredi vadeleri açısından dağılımlarına bakıldığında; 6’sının orta vadeli, 16’sının uzun vadeli kredileri tercih ettiği görülmektedir. Yüzdeler dağılımlarına bakıldığında ise; %27.3’ünün orta vadeli, %72.7’sinin ise uzun vadeli kredileri tercih ettiği görülmektedir. Bu da araştırmaya katılan kredi kullanan işletmelerin büyük çoğunluğunun uzun vadeli kredileri kullanmayı tercih ettiğini göstermektedir.

Tablo 11. Mevcut Kredi Sistemleri Hakkındaki Görüşünüz Nedir?

Görüş	Frekans	Yüzde
Faiz Yüksek	54	90
Kredi Miktarı Uygun	5	8.3
Enflasyon Orantılı	1	1.7

Tablo 11’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan işletmelerin mevcut kredi sistemleri hakkındaki görüşleri açısından dağılımlarına bakıldığında; 54’ünün mevcut kredi sisteminde uygulanan faizin yüksek olduğunu, 5’inin kredi miktarının uygun olduğunu, 1’inin ise enflasyon orantılı olduğunu göstermektedir. Yüzdeler dağılımlarına bakıldığında ise; %90’ının mevcut kredi sistemlerinde uygulanan faizin yüksek olduğunu, %8,3’ünün kredi miktarının uygun olduğunu, %1,7’sinin ise enflasyon orantılı olduğunu göstermektedir. Bu da araştırmaya katılan işletmelerin büyük çoğunluğunun mevcut kredi sistemlerine dair görüşlerinde faizin yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 12. İşletmenizdeki Finansman Sorunu Var mıdır?

Durum	Frekans	Yüzde
Evet	43	71.7
Hayır	17	28.3

Tablo 12’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan işletmelerin finansman sorunları açısından dağılımlarına bakıldığında, 43’ünün finansman sorunun olduğunu, 17’sinin ise finansman sorunun olmadığını göstermektedir. Yüzdeler dağılımlarına bakıldığında ise; %71,7’sinin finansman sorununun olduğunu, %28,3’ünün ise finansman sorununun olmadığını göstermektedir. Bu da araştırmaya katılan işletmelerin büyük çoğunluğunun finansman sorunu yaşadığını göstermektedir.

Tablo 13. Finansman Sorununuzun Kaynağı Nedir?

Finansal Sorunun Kaynağı	Frekans	Yüzde
Kredi konusundaki güçlükler	7	15.9

Öz kaynak yetersizliği	22	49.5
Satış karlılığının düşük olması	5	11.4
Maliyetlerdeki artışlar	9	22.2

Tablo 13’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan işletmelerden finansman sorunu yaşayan işletmelerin finansman sorunlarının kaynağı dağılımına bakıldığında; 7’sinin kredi konusunda güçlükler, 22’sinin öz kaynak yetersizliği, 5’inin satış karlılığının düşük olması, 9’unun ise maliyetlerdeki artış olduğunu göstermektedir. Yüzdeler dağılımlarına bakıldığında ise; %15,9’unun kredi konusunda güçlükler, %49,5’inin öz kaynak yetersizliği, %11,4’ünün satış karlılığının düşük olması, %22,2’sinin ise maliyetlerdeki artış olduğunu göstermektedir. Bu da araştırmaya katılan işletmelerden finansman sorunu yaşayan işletmelerin büyük çoğunluğunun finansman sorununun öz kaynak yetersizliği olduğunu göstermektedir.

Tablo 14. Şirketinizin Karşılaştığı Finansal Sorunları Derecelendiriniz.

Finansal Sorun	1	2	3	4	5	Ort.
Öz sermaye yetersizliği	2 (4.7)	1 (2.3)	6 (14)	16 (37.2)	18 (41.8)	4.44
Kredi temininde yaşanan güçlükler	1 (2.3)	1 (2.3)	11 (25.6)	16 (37.2)	14 (32.6)	4.09
Finansal yönetimdeki yetersizlikler	--	1 (2.3)	20 (46.5)	13 (30.2)	9 (20.9)	3.95
Piyasanın durgunluğu	--	--	7 (16.3)	10 (23.3)	26 (60.4)	3.69

Tablo 14’te görüldüğü gibi araştırmaya katılan işletmelerin karşılaştığı finansal sorunlara ait dağılıma bakıldığında; işletmelerin büyük çoğunluğunun öz sermaye yetersizliği nedeniyle finansal sorunlar yaşadığını göstermektedir.

Tablo 15. Şirketinizin Karşılaştığı Sorunları Derecelendiriniz.

Finansal Sorun	1	2	3	4	5	Ort.
Yönetici ve Yönetim Sorunu	--	--	8 (18.6)	4 (9.3)	31 (72.1)	4.53
Finansman Sorunu	--	--	2 (4.7)	32 (74.4)	9 (20.9)	4.16
Pazarlama Sorunu	--	1 (2.3)	4 (9.3)	36 (83.7)	2 (4.7)	3.90
Üretim Sorunu	--	2 (4.7)	7 (16.3)	32 (74.4)	2 (4.7)	3.79
	--	2	12		1	3.65

Tedarik Sorunu		(4.7)	(27.9)	28 (65.1)	(2.3)	
Diğer	1 (2.3)	1 (2.3)	39 (90.7)	2 (4.7)	--	2.97

Tablo 15'te görüldüğü gibi araştırmaya katılan işletmelerin karşılaştığı sorunlara ait dağılıma bakıldığında; işletmelerin büyük çoğunluğunun yönetici ve yönetim sorununu önemli gördüğü görülmektedir.

Tablo 16. Finansal Sorunların Çözümü İçin Aşağıdaki Çözüm Önerilerini Derecelendiriniz.

Finansal Sorun	1	2	3	4	5	Ort.
Uzun vadeli ve düşük faizli kredi sağlanmalı	--	--	--	9 (15)	51 (85)	4.85
Yeni teşvikler getirilmeli	--	--	--	11 (18.3)	49 (81.7)	4.81
Kredi kullanımında teminat ve diğer formalitelerin en aza indirilmesi	--	--	5 (8.3)	47 (78.4)	8 (13.3)	4.05

Tablo 16'da görüldüğü gibi araştırmaya katılan işletmelerin finansal sorunların çözümüne dair yöneltilen soru doğrultusunda; işletmelerin büyük çoğunluğunun uzun vadeli ve düşük faizli kredi sağlanması gerektiği görüşünü savunduğu görülmektedir.

Tablo 17. İşletmede Ayır Bir Finans Bölümü Var mıdır?

Durum	Frekans	Yüzde
Evet	12	20
Hayır	48	80

Tablo 17'de görüldüğü gibi araştırmaya katılan işletmelerin ayrı bir finans bölümü olup olmadığına dair yöneltilen soru doğrultusunda; işletmelerin 12'sinin ayrı bir finans bölümüne sahip olduğunu, 48'inin ayrı bir finans bölümüne sahip olmadığını göstermektedir. Yüzdeler dağılımlarına bakıldığında ise; %20'sinin ayrı bir finans bölümüne sahip olduğunu, %80'inin ayrı bir finans bölümüne sahip olmadığını göstermektedir. Bu da araştırmaya katılan işletmelerin büyük çoğunluğunun ayrı bir finans bölümüne sahip olmadığını göstermektedir.

Tablo 18. İşletmede Finansman İşleri Hangi Kişiler Tarafından Yürütülmektedir?

Yürüten Kişi	Frekans	Yüzde
İlgili finans/muhasebe personeli	12	20
İşletme sahibi veya ortakları	48	80

Tablo 18'de görüldüğü gibi araştırmaya katılan işletmelerin finansman işlerinin hangi kişiler tarafından yürütüldüğüne dair yöneltilen soru doğrultusunda; işletmelerin 12'sinin finansman işlerinin ilgili finans/muhasebe personeli tarafından yürütüldüğü,

48'inin ise işletme sahibi veya ortakları tarafından yürütüldüğünü göstermektedir. Yüzdeler dağılımlarına bakıldığında ise; %20'sinin ilgili finans/muhasebe personeli tarafından yürütüldüğü, %80'inin ise işletme sahibi veya ortakları tarafından yürütüldüğünü göstermektedir.

Tablo 19. İlgili Finans/Muhasebe Personelinin Eğitim Durumu Nedir?

Eğitim Durumu	Frekans	Yüzde
Lise	6	50
Üniversite	6	50

Tablo 19'da görüldüğü gibi araştırmaya katılan işletmelerden finansman işlerini ilgili finans/muhasebe personeli tarafından yürütülen işletmelerde bu kişilerin eğitim durumlarına ait dağılımlara bakıldığında; bu kişilerin 6'sının lise, 6'sının üniversite eğitim seviyesine sahip olduğunu göstermektedir. Yüzdeler dağılımlarına bakıldığında ise; %50'sinin lise, %50'sinin üniversite eğitim seviyesine sahip olduğunu göstermektedir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

KOBİ'ler ülke ekonomilerinde en yüksek paya sahip ekonomik birimlerden biridir. Günümüzde ülkelerin sosyo-ekonomik gelişmeleri üzerinde ve istihdam olanaklarında önemli rol oynayan KOBİ'lerin ülke ve dünya ekonomileri üzerindeki önemi her geçen gün daha da artmaktadır. Ekonomi içindeki büyük yeri ve önemine rağmen üzerinde anlaşılmalı bir KOBİ tanımı olmasa da KOBİ'ler genellikle; sermaye kullanımından daha çok, kendi el emeği ile çalışan, çabuk karar verme yeteneğine sahip iktisadi teşebbüsler olarak tanımlanabilir.

KOBİ'lerin genel olarak karşılaştıkları sorunlar incelendiğinde bunların bir kısmının iç faktörlerden yani kendi yapılarından kaynaklandığı; bir kısmının ise, kendi yapıları dışındaki faktörlerden kaynaklandığını görülmektedir. İç faktörlerden kaynaklanan sorunlar tespit edilerek, gerekli çözüm yollarının geliştirilmesiyle çözülebilir. Fakat bürokrasi, alt yapı, eğitim, teknoloji, iç ve dış ticari ve finansal sorunlar gibi dış faktörlerden kaynaklanan sorunların çözümünü nispeten daha zordur ve daha fazla zamana ihtiyaç duyulmaktadır.

Yapılan araştırmanın anket sonuçlarına göre Sivas ilinde faaliyet gösteren KOBİ'lerin %50'sinin 2001-2010 yılları arasında kurulduğu, çoğunluğunun aile şirketi olduğu, işletmelerde daha çok 6-10 arasında personel çalıştığı, işletmelerin sahip ve yöneticilerinin çoğunlukla aynı kişi olduğu, işletme sahip ve yöneticilerinin çoğunlukla lise eğitim düzeyine sahip olduğu, işletmeyi açarken gerekli sermayenin çoğunlukla özkaynaklardan karşılandığı, işletmelerin çoğunluğunun kredi kullanmadığı ve bunun nedeninin çoğunlukla yüksek kredi faizi olduğu, işletmelerin uzun vadeli kredi kullandıkları, mevcut kredi faizlerinin yüksek olduğu, çoğunlukla işletmelerin finansman sorunu yaşadığı ve bu sorunu yaşayanların çoğunluğunun özkaynaklarının yetersiz olduğu, finansal sorunların çözümünü konusunda uzun vadeli ve düşük faizli kredilere ihtiyaç duyulduğu, çoğunlukla işletmelerde ayrı bir finansman bölümünün olmadığı ve finansman işlerinin çoğunlukla işletme sahip veya ortakları tarafından yürütüldüğü görülmektedir.

Anket sonuçları doğrultusunda KOBİ'lerin çeşitli finansal sorunları bulunmaktadır. Bu sorunlardan en önemlilerinden birinin işletmelerde ilgili muhasebe/finans bölümlerinin, komitelerinin oldukça az olmasıdır. Uygun ve yeterli bir finans komitesinin ve personellerinin olmaması KOBİ'lerin karşılaştığı finansal sorunların

çözümüne yönelik tespitlerin sağlıklı bir şekilde yapılamamasına ve bunun sonucunda finansal sorunların çözülememesine sebep olmaktadır.

Sonuç olarak KOBİ'lerin gelişmesi, rekabet güçlerini ve verimliliklerini arttırmaları için uygun politikaların geliştirilmesi ve uygulanması gerekmektedir. KOBİ'lerin gelişmesine katkıda bulunacak önerileri aşağıdaki gibi sıralayabiliriz:

- KOBİ'lerin yapı ve işleyişlerinin devam etmesi için gerekli mali ve teknik yardımlar devlet tarafından sağlanmalıdır.
- Ticaret ve Sanayi Odaları, Borsalar ve diğer ilgili kuruluşlar tarafından KOBİ'lerin finansman kaynaklarına erişimine yönelik olarak çeşitli eğitim programları, seminer ve bilgilendirici etkinlikler düzenlenmelidir.
- KOBİ'lerin finansman kaynaklarından kredi imkanlarına erişim noktasında karşılaştıkları en büyük sorunlardan birisi teminat koşullarının oldukça ağır olmasıdır. Kredi garanti kuruluşlarının sayılarının artırılması ve KOBİ'lerin faydalanabileceği özel teminat koşulları oluşturulmalıdır.
- KOBİ'lere verilen kredilerin şartları iyileştirilmelidir. Düşük faizli ve uzun vadeli kredi sağlanması için gerekli düzenlemeler yapılmalıdır. KOBİ'lerin desteklenmesi için özellikle kamu bankaları aracılığıyla devlet destekli krediler temin edilmeli ve bu kredilerin şartları iyileştirilmelidir.
- KOBİ'lerin finansal planlamaları ilgili muhasebe/finans departmanları tarafından hazırlanarak, işletmenin ihtiyaç duyduğu fonların nereden, nasıl ve hangi koşullar doğrultusunda temin edileceği net olarak belirlenmelidir.
- KOBİ'lerin mali ve hukuki alanlardaki mevzuatları gereğince yerine getirilmesi zorunlu olan yükümlülüklerin zamanında yerine getirilmesini sağlayacak yapının kurulması ve bunun sonucunda oluşacak mali zararların en aza indirilmesi amaçlanmalıdır.
- Girişimcilerin elde ettikleri karların, işletme amacı ve büyümelerini sağlayacak şekilde verimli yatırım alanlarında değerlendirilmesi gerekmektedir.
- İşletmelerin öz kaynakları ve borçları arasında denge kurulması, işletmeler borçlanma yaptıkları zaman, sektörel ve ekonomik durumun göz önünde bulundurulması gerekmektedir.
- Devlet ve özel sektör KOBİ'leri rahatlatarak, uygulanabilirlik sorunu olmayan politikalar üretmelidir.

KAYNAKÇA

- Atay, S. (2012). KOBİ'lerin Türkiye'de bankalarla yaşadığı finansal sorunlar ve çözüm önerileri. *Finansal Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, 3, 6.
- İskender, B. S. (2009). Türkiye'de KOBİ'lerin finansman sorunları ve alternatif çözüm önerileri. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kutlu, H. A. & Demirci, S. (2007). KOBİ'lerin finansal sorunları ve çözüm önerileri, "4.KOBİ'ler ve Verimlilik Kongresi", İstanbul Kültür Üniversitesi, İstanbul.
- OECD (2016). Assessing regional competitiveness in Turkey, Boosting Regional Competitiveness in Turkey, OECD Publishing, Paris.
- Özdemir, S., Ersöz, H. Y., & Sarıoğlu, İ. (2006). İşsizlik sorununun çözümünde KOBİ'lerin desteklenmesi, *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 53, 175-176.
- Resmî Gazete, 2018/30458, Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik.
- United-States-International-Trade-Commission, 2010, 3.
- User Guide to the SME Definition, 2016/956541, https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/conferences/state-aid/sme/smedefinitionguide_en.pdf

- Yaka, R. (2021). Şirketlerin ömrüne dair doğrular ve yanlışlar. *19 Mayıs Sosyal Bilimler Dergisi*, ISSN: 2717-736X, 2, 1.
- Yörük, N. & Ban, Ü. (2009). KOBİ'lerin finansman sorunları ve finansman sorunlarının kaynaklarının belirlenmesine yönelik bir uygulama, Gazi Kitabevi, Ankara.
- Yörük, N. (2006). KOBİ'lerin kredi yoluyla finansmanında karşılaştıkları sorunlar ve Tokat ilinde bir uygulama. Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, *Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 12.